

УДК 748

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/65-2-14>**Інна ПЕТРОВА,***orcid.org/0000-0001-9095-1931**доктор історичних наук, доцент,
завідувач кафедри графічного дизайну**Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну
імені Михайла Бойчука
(Київ, Україна) petrovainna1975iv@gmail.com***Михайло РОЗАНОВ,***orcid.org/0009-0000-2171-0181**студент 1 курсу магістратури
Інституту інноваційної освіти**Київського національного університету будівництва та архітектури
(Вінниця, Україна) rozanow.michael@gmail.com*

ТЕХНОЛОГІЧНІ ТА КОМПОЗИЦІЙНО-СТИЛІСТИЧНІ СКЛАДОВІ ВІТРАЖІВ ЛЕОНТІЯ ГРИНЮКА

В умовах глобалізації культурних процесів актуалізується питання збереження національної культурної спадщини, зокрема монументального мистецтва України. Для Вінницької області, де відбувається тотальне знищення пам'яток радянського періоду, ця проблема є особливо гострою.

Монументальне мистецтво Вінниччини (вітражництво) на сьогодні представлено доробком Леонтія Гринюка та Крістіни Жілінської. Леонтій Гринюк розпочав свій творчий шлях у 1982 р. Серед його робіт «Стара медицина» (1983 р.) для Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону; «Людина та природа» (1984 р.) для Вінницького виробничого швейного об'єднання імені М. Володарського; «Музики» для дитячого садка №10 у мікрорайоні Тяжлів; «Старовинне місто» (1989 р.) для Кам'янець-Подільського залізничного вокзалу; «Стара Вінниця» (2019 р.) та «Лицарі Поділля» (2020 р.) для Вінницького обласного краєзнавчого музею. Частину вітражів Леонтій Гринюк виконав на замовлення громад санктуарію Летичівської Богородиці – костелу Внебовзяття Пресвятої Діви Марії («Матір Божа Фатімська», «Матір Божа Ченстоховська» та «Матір Божа Летичівська», 1996 р.); Богоявленського храму (вітражі «Архангел Гавриїл» та «Архангел Михайїл»; 2000 р.); Преображенського храму м. Вінниці (вітраж «Воскресіння», 2010 р.).

У запропонованій публікації досліджено технологічні та композиційно-стилістичні складові вітражів Леонтія Гринюка. Зазначено, що у творчості майстра простежується синтез світових тенденцій розвитку класичного вітражництва та національної традиції. Його роботи насичені стилізованими елементами із зображенням традиційного дерева життя (яблуні), що трансформуються в сучасні образи родинного дерева й матері-природи. Леонтій Гринюк відтворює образи людей у спрощеній манері, наслідуючи барокові традиції (вітражі «Людина та природа», «Музики»). Палітра, що активно використовується в композиціях майстра, представлена відтінками синього, червоного, жовтого й зеленого кольорів.

Ключові слова: *вітраж, композиція, колір, Л. Гринюк, орнамент, образ, класична техніка вітража.*

Inna PETROVA,*orcid.org/0000-0001-9095-1931**Doctor of History, Associate Professor,
Head of Graphic Design Department**Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative Applied Arts and Design
(Kyiv, Ukraine) petrovainna1975iv@gmail.com***Mykhailo ROSANOV,***orcid.org/0009-0000-2171-0181**1st year master's student**Institute of Innovative Education of Kyiv National University of Construction and Architecture
(Vinnytsia, Ukraine) rozanow.michael@gmail.com*

TECHNOLOGICAL AND COMPOSITIONAL-STYLISTIC COMPONENTS OF STAINED GLASSES OF LEONTII HRYNIUK

In the conditions of globalization of cultural processes, the question of preservation of national cultural heritage, in particular the monumental art of Ukraine is becoming more relevant. For the Vinnytsia region, where there is a total destruction of monuments of the Soviet period, this problem is especially acute.

The monumental art of the Vinnytsia region (stained glass) is currently represented by the works of Leontii Hryniuk and Kristina Zhylinskaite. Leontii Hryniuk began his artistic career in 1982. His works include "Old Medicine" (1983) for the Military Medical Clinical Center of the Central Region; "Man and Nature" (1984) for the Vinnytsia industrial sewing association named after M. Volodarsky; "Musicians" for the kindergarten No. 10 in the Tyazhyliv microdistrict; "Old City" (1989) for the Kamianets-Podilskyi railway station; "Old Vinnytsia" (2019) and "Knights of Podillia" (2020) for the Vinnytsia Regional Local Lore Museum. Leontii Hryniuk made some of the stained glasses by the order of the communities of the sanctuary of the Virgin of Letychiv – the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary ("Mother of God of Fatima", "Mother of God of Czestochowa" and "Mother of God of Letychiv", 1996); Church of the Epiphany (stained glasses "Archangel Gabriel" and "Archangel Michael", 2000); Transfiguration Cathedral in Vinnytsia (stained glass "Resurrection", 2010).

The proposed publication explores the technological, compositional and stylistic components of Leontii Hryniuk stained glasses. It is noted that in the works of the master a synthesis of global trends in the development of classical stained glass and national tradition is traced. His works are saturated with stylized elements depicting the traditional tree of life (apple tree), which are transformed into modern images of the family tree and Mother Nature. Leontii Hryniuk reproduces images of people in a simplified manner, emulating Baroque traditions (stained glasses "Man and Nature", "Musicians"). The palette, actively used in the compositions of the master, is represented by shades of blue, red, yellow and green.

Key words: stained glass, composition, color, L. Hryniuk, ornament, image, classical stained glass technique.

Постановка проблеми. Вітраж – особливий вид монументального мистецтва, який має давню історію й актуальність у сучасному контексті. В українській традиції вікно мислилося як прикордонна територія між внутрішнім і зовнішнім світом, тому його охороняли особливими знаками – оберегами. Вітраж сам по собі набував функції оберега в сакральному прочитанні, але з особливого матеріалу – його пластика, колір, оптичні якості надають віконній картині непересячених естетичних можливостей, які мають надзвичайний емоційний вплив. Говорячи про сучасний вітраж Вінниччини, неможливо не згадати про діяльність Леонтія Назаровича Гринюка – громадського діяча, видатного художника сучасної Вінниччини. Творчість митця вирізняється індивідуальним підходом до формування композиції, зверненням до традицій класичного вітражництва, національним забарвленням.

Аналіз досліджень. У вітчизняних і закордонних наукових працях описується історичний розвиток вітражного виробництва, проте особливості художніх вітражів у громадських, сакральних та житлових спорудах Вінниччини, зокрема авторства Л. Гринюка, не досліджено. До питань відродження та збереження сакрального вітражного виробництва України зверталися І. Гах (Гах, 2006), Р. Грималюк (Грималюк, 2004), Б. Задорожний (Задорожний, 2013: 308–314), М. Радомський (Радомський, 2014), О. Самойленко (Самойленко, 2018) та ін. Тому метою цього дослідження є розгляд основних технологічно-технічних прийомів

виготовлення сюжетних храмових, громадських та житлових вітражів Л. Гринюка; систематизація, мистецтвознавчий аналіз, вивчення художніх особливостей його вітражних творів.

Виклад основного матеріалу. Леонтій Назарович Гринюк народився 26 січня 1950 р. у с. Матейків Барського району Вінницької області. У 1973 р. закінчив Одеське державне художнє училище ім. М. Грекова. У 1982 р. здобув вищу освіту за спеціальністю «Художнє скло» у Львівському державному інституті декоративно-прикладного мистецтва (педагоги А. Соболев, С. Мартинюк, В. Рижанков, С. Коропчак) (Художники Вінниччини, 2001: С. 7). Від 1982 р. митець працював на Вінницькому художньо-виробничому комбінаті. У 1997 р. його призначено Головою Вінницької організації Національної спілки художників України (Журунова, 2006). У 1999 р. йому присвоєно почесне звання Заслуженого діяча мистецтв України. Леонтій Гринюк є автором вітражних композицій «Стара медицина» (1983 р.) для Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону; «Людина та природа» (1984 р.) для Вінницького виробничого швейного об'єднання імені М. Володарського; «Музики» для дитячого садка № 10 в мікрорайоні Тяжилів (м. Вінниця); «Старовинне місто» (1989 р.) для Кам'янець-Подільського залізничного вокзалу; «Стара Вінниця» (2019 р.) та «Лицарі Поділля» (2020 р.) для Вінницького обласного краєзнавчого музею тощо. Частина вітражів Леонтій Гринюк виконав на сакральну тематику на замовлення гро-

мад санктуарію Летичівської Богородиці – костелу Внебовзяття Пресвятої Діви Марії («Матір Божа Фатімська», «Матір Божа Ченстоховська» та «Матір Божа Летичівська», 1996 р.); Богоявленського храму (вітражі «Архангел Гавриїл» та «Архангел Михаїл»; 2000 р.); Преображенського храму м. Вінниці (вітраж «Воскресіння», 2010 р.). У своїх роботах майстер використовує як традиційну техніку паяного вітража, так і техніку Тіффані. На сьогодні Л. Гринюк активно творить також у сфері живопису та графіки.

Найбільш відомою працею художника періоду 1980-х рр. вважається засклення «Стара медицина», виготовлене в класичній техніці. Ескіз вітража було затверджено на засіданні Художньої ради ВХВК 2 березня 1983 р. (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 258. Арк. 49), хоча концепція оформлення інтер'єру санаторію обговорювалася ще з 1981 р. Тоді над замовленням працював художник П. Гонтар (робоча назва вітража «Медицина та людина») (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 215. Арк. 68). Пізніше замовлення було передане Леонтію Гринюку і виконане ним наприкінці 1983 р. Розміри вітража – 400x460. Особливістю цієї композиції є не лише вдала кольорова гама, а й сюжетна лінія та художня виразність. У центрі зображено фігуру Гігієї (богині здоров'я, дочки Асклепія) та афоризми «Здоров'я народу – багатство країни» та «Мистецтво продовжити життя – це мистецтво не скорочувати його». Праворуч та ліворуч також відтворені написи: «Майбутнє належить медицині запобіжній» (автор фрази – М. Пирогов), «Переможно сперечатися з недугами мас може лише гігієна» (автор фрази – Г. Захар'їн). Композиція ілюстрована сюжетами з історії становлення окремих галузей медицини, зокрема хірургії. У верхній частині монументальної композиції представлено портрети відомих лікарів: Гіппократа, У. Гарвея (1578–1637), М. Пирогова (1810–1881), Г. Захар'їна (1829–1889), С. Боткіна (1832–1889). У нижній частині подано стилістичне зображення лікарських трав (календули лікарської, орегано, базилика), приладів вимірювання (аптечні ваги, пісковий годинник). Майстер досягає натуралізму, відтворюючи характерні особливості постатей композиції, зокрема риси обличчя.

У 1984 р. Л. Гринюк завершує роботу над вітражем «Людина та природа» (1500x250) для Вінницького виробничого швейного об'єднання імені М. Володарського. Засклення розташоване на сходовій клітці центрального корпусу й містить чотири фрагменти, присвячені порам року: «Зима», «Весна», «Літо», «Осінь». У компози-

ційному рішенні вітражів використані символічні елементи: образ матері-природи, стилізовані рослини – квітка соняшника, гілка калини; традиційне дерево життя (яблуна), трансформоване в сучасний образ родинного дерева; соловейко – символ весни і волі, чистоти, співець добра і кохання; конвалії – символ душевної щедрості, чистоти. Робота має всі ознаки орнаментальності: жіночі образи вписані в коло, присутні повторювані ритмічно впорядковані елементи – стилізовані зображення тварин та рослин. Домінантна кольорова гама – це різні відтінки синього, зеленого, жовтого, червоного та вохристого скла, які є характерними для сучасного вітражного мистецтва. Автор звертається до контрастних зіставлень цих кольорів з безбарвним або білим тлом.

У 1986 р. Л. Гринюк долучається до реалізації великого проєкту з декорування будівлі Вінницького клубу туристів «Меркурій». Над його оформленням протягом 1982–1988 рр. працювала плеяда митців. Анатолій Бурдейний спроектував камін «Турист» (окремі сюжети «Натюрморт», «Пейзаж», «Каска», «Рюкзак») та декоративні керамічні світильники. Митці Юрій та Олена Кізімови створили гобелен «Пісня про ліс». Леонід Гринюк виготовив вітражні композиції «Види туризму» та «Роза вітрів». У центрі останньої зображено 16-променеву векторну діаграму, що в метеорології та кліматології характеризує режим вітру в даному місці за багаторічними спостереженнями. «Роза вітрів» активно використовувалася як картографічне позначення основних географічних азимутів сторін горизонту. Палітра вітражів відповідає традиції зображення цього символу на картах. Ідеться про білий, червоний, синій та чорний кольори.

Паралельно з реалізацією проєкту у Вінницькому клубі туристів «Меркурій» Л. Гринюк працює над вітражем «Музики» (150x340) для дитячого садка № 10 в мікрорайоні Тяжилів. Композиція є символом веселощів, щастя та радості. У центрі зображено чотирьох сільських музик, які грають на скрипці, барабані, трубі й тубі. Оскільки вітраж орієнтований на дітей дошкільного віку, сюжетну групу доповнює образ собачки, що грає на сопілці. Леонід Гринюк дуже часто відтворює образи людей у спрощеній манері, наслідуючи барокові традиції. Кольорова гама композиції насичена відтінками синього (тьмяно-голубого, прозоро-блакитного, густо-синього, сизуватого, лазурового), прожилками зеленого, містить острівця квітів, зображення соловейків.

У цьому ж виховному закладі можна побачити вітраж Л. Гринюка «Пори року» (у співавторстві з

К. Жілінскайте). Робота складається з п'яти частин: з одного боку «Зима» та «Весна», з іншого – «Літо» й «Осінь»; усіх їх об'єднує Дерево життя, вписане в коло. Композиція «Зима» через зображення юнаків із традиційним атрибутом колядування – зіркою оповідає про різдвяні свята. Основу сюжету «Весна» становлять картини посівної. «Літо» символізує щедрість української землі, веселу вдачу українців, «Осінь» відтворює збирання врожаю.

У 1986 р. на виставці творів художників Вінниччини «Поділля» Віталій Каспрук представив проєкт оформлення Картинної галереї у смт Шаргород Вінницької області (Виставка творів художників Вінниччини «Поділля»: 1986, с. 14). Над оформленням виставкового комплексу також активно працював Л. Гринюк. 22 червня 1987 р. на засіданні Художньої ради він презентував ескізи вітража «Мистецтво» (700x160) та «У майстерні художника» (700x160). Пізніше було замовлено дві вітражні вставки над входними дверима (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 259. Арк. 69–70). У 1985–1986 рр. творча група у складі: з Д. Кудлаєнком, М. Михальчуком, Л. Гринюком працювала над створенням вітражів «Музика» (640x275) й «Танок» (640x275) для оформлення кіноконцертного комплексу «Радуга» у Вінницькому центральному парку дозвілля та відпочинку (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 286. Арк. 16). Зараз обидва зразки потребують реставрації.

У 1989 р. Л. Гринюк починає працювати над серією вітражів «Старовинне місто» для Кам'янець-Подільського залізничного вокзалу. У співпраці з Крістіною Жілінскайте митець відтворює історію й архітектуру величного міста. Вітражне засклення в залах очікування – це «Миколаївська церква XIV ст.», «Донна башта XVI ст.», «Предтеченська церква XV ст.», «Південний бастион XV ст.», «Хрестовоздвиженська церква XVII – XVIII ст.», «Вірменська дзвіниця XVI ст.», «Польська брама XVI–XVII ст.», «Башта Рожанка XV ст.», «Петропавлівська церква XVI ст.», «Кафедральний собор XVIII ст.», «Домініканський костюл 1370 р.», «Кушнірська башта XVI–XVIII ст.», «Польська брама XVI–XVII ст.». Вітражі над входами відтворюють міський пейзаж Кам'яня-Подільського та образ козака на тлі Кам'янець-Подільської фортеці.

У верхній частині надбрамної композиції зображені основні пам'ятки архітектури Кам'яня-Подільського: магістрат Руський (будинок в'їта Керіачинського) (XVII–XIX ст.), магістрат Польський (XIV–XIX ст.), Вірменський колодязь (1638–1760 рр.), кафедральний собор

Святого Петра і Павла (1580 р.) разом з мінаретом, церква Святого Миколая (XIII–XIV ст.), Костел Святого Миколая (XIV–XVIII ст.), Георгіївська церква та дзвіниця (1861 р.), Млин Ірафа (XIX ст.), Селянський банк (кінець XIX ст.), Тринітарський костел Пресвятої Трійці (Церква свщмч. Йосафата УГКЦ) та ін. У нижній частині надбрамної вітражної композиції – зображення ченця над рукописною книгою, з обох боків можна побачити образ путті (передвісників земного або ангельського духу). Іншу браму прикрашає козак у вигляді Юрія Зміборця (Георгія Переможця) на тлі Кам'янець-Подільської фортеці. Кольорова гама, яку використовує вітражист, традиційна: це різні відтінки синього, червоний, жовтий, білий, а також домінування чорного в зображенні ченця.

У 1994–1995 рр. Леонтій Гринюк та Крістіна Жілінскайте для школи в Митках Барського району проєктували вітраж «Наука, мистецтво, світ» (Л. Гринюк – колишній учень школи). У верхній частині композиції зображено Оранту й Києво-Могилянську академію, у нижній – капітель іонічної колони, Десятинну церкву, крилатого бика. У 2021 р. Л. Гринюк створює роботу «Палац Чихачова в с. Митки» (картон, олія 50x60, 2021 р.).

Більш пізніми зразками майстра є вітражі «Стара Вінниця» (2019 р.) та «Лицарі Поділля» (2020 р.) для Вінницького обласного краєзнавчого музею. Перший створений за мотивами акварелі відомого польського та білоруського митця Наполеона Орди («Малюнок валів Єзуїтської колегії у Вінниці», 1872 р.). Протягом 60–70 рр. XIX ст. Наполеон Орда відвідав Волинь, Поділля, Галичину, Київ та Київщину. Наполеон Орда здебільшого спеціалізувався на створенні архітектурних пейзажів. На сьогодні відомо про збереження 98 зразків із краєвидами Вінниччини.

У верхній частині вітражної композиції «Стара Вінниця» відтворено вінницький костел Матері Божої Ангельської та келії Братів менших Капуцинів, обриси фортечних мурів, споруди Єзуїтського колегіуму, Домініканського монастиря (на сьогодні – Свято-Преображенський православний собор). У нижній частині представлено загальний вигляд річки Південний Буг. Архітектурний пейзаж Вінниці відокремлений від тла рухомою стрічкою (вгорі зображено герб міста Вінниці; внизу – язичницьке сонце). Усі елементи вітража трансформовані в єдиний стилістичний комплекс і створюють цілісну структуру декоративного твору. Домінантою композиції став Великий герб Вінниці (затверджений 16 травня 1993 р. рішенням № 28 сесії міської ради, зі змінами від

26 вересня 2014 року № 1823 52 сесії шостого скликання). Герб міста Вінниці являє собою геральдичний щит. На червоному полі – срібний хрест, нижня частина якого розділена і переходить у два відвернені гачки, один ліворуч, інший праворуч. Під ними – дві срібні, схрещені лезом назовні шаблі, вони символізують прикордонне розташування Вінниці, на жителів якої було покладено обов'язки охорони міста та краю. Щит, увінчаний срібною міською короною та обрамлений золотим картушем, підтримують зліва український козак, справа – литовський воїн. Перший уособлює козацьку звязку Вінницького полку. Другий відображає добу заснування міста литовськими князями – братами Коріатовичами. Знизу герб доповнює вінок золотого колосся, оповитого блакитною стрічкою. Срібна корона символізує адміністративний статус міста. Золоте колосся символізує добробут і багатство краю, а блакитна стрічка – річку Південний Буг, на якій розташоване місто. Поєднання цих кольорів передає українську національну символіку. У центрі – малий герб міста. Композиція також містить зображення тризуба – знака княжої держави Володимира Великого (сучасного малого Державного герба України) та герба Війська Запорозького Низового – козака з мушкетом.

На жаль, не всі проекти майстра були реалізовані, а ті, яким пощастило, потребують реставрації. Так, у фондах Державного архіву Вінницької області є згадки про створення протягом 1982–1983 рр. ескізів на замовлення Вінницького політехнічного технікуму (зараз Вінницький технічний коледж) за такими темами: «Наука» (200x500 см) (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 259) [32 Арк. 14], «Технічні мотиви» (200x500 см) (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 258. Арк. 23), «Про-

мисловий» (200x500) (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 258. Арк. 23), «Наука» (212x530).

Тривалий час Л. Гринюк працював у творчому тандемі з такими вінницькими художниками, як Д. Кудлаєнко, М. Михальчук, К. Жілінскайте. 1 липня 1983 р. на засіданні Художньої ради Вінницьких художньо-виробничих майстерень обговорювався ескіз вітража Л. Гринюка «Святковий» (350x500) для Палацу реєстрації актів цивільного стану Чернівецької сільради (хоча до цього з 28 листопада 1982 р. над вітражем «Весілля» працював М. Михальчук). Разом із Д. Кудлаєнком Л. Гринюк розробив ескіз вітража «Перемога» (12 грудня 1983 р.) для Вінницького політехнічного інституту (зараз Вінницький національний технічний університет) (ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 259. Арк. 9). Також для Вінницького обласного краєзнавчого музею 20 лютого 1985 р. Л. Гринюк розробив ескіз вітража «Пам'ять» (360x200).

Висновки. Таким чином, Леонтій Гринюк у співпраці з художницею Крістіною Жілінскайте не лише відновлюють забуті традиції нашого краю, але й активно займаються популяризацією вітражного мистецтва на теренах Вінниччини. Їхній підхід до виконання завдань у сфері оздоблення інтер'єру громадських закладів і сакральних будівель став символом відродження культурних цінностей України. Митці вміло передали таємничість західного обряду та канонічні особливості іконографії Східної церкви. Зберігши гармонію кольору та концептуальний зміст сюжету, художники застосовують синтез мистецтв, який простежується в кожному завершенні. Світло, що проходить крізь вітражне полотно, власним барвистим промінням здатне проникнути глибин людського серця, а отже, розсіює темряву часу та простору крізь спектр кольору життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вінниччина історична в образотворчому мистецтві / Укладач Л. Гринюк. Вінниця: Вінницька обласна організація Національної спілки художників України, 2011. 172 с.
2. Виставка творів художників Вінниччини «Поділля». Живопис, скульптура, графіка плакат, художнє проектування, декоративно-прикладне мистецтво. Каталог. Вінниця: Облполіграфвидав, 1986. 14 арк.
3. Гах І.С. Храмовий вітраж Галичини кінця XIX – початку XX ст.: західноєвропейський контекст (становлення, художні особливості, проблеми реставрації): Дис. на здоб. наук. ступеня канд. мистецтвознавства. Львів, 2006. 156 с.
4. Грималюк Р.М. Вітражі Львова кінця XIX – початку XX століття. Львів: Афіша, 2004. 240 с.
5. ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 215. Книга протоколів засідань комісії з розподілу замовлень (15 лютого 1979 р. – 11 березня 1982 р.). 97 арк.
6. ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 258. Протоколи засідань Художньої ради (20 грудня 1982 р. – 1 грудня 1983 р.). 96 арк.
7. ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 259. Протоколи засідань комісії з розподілу замовлень (18 березня 1982 р. – 28 лютого 1985 р.). 96 арк.
8. ДАВО. Ф. 5698. Оп. 1. Спр. 286. Протоколи засідань комісії з розподілу замовлень (21 березня 1985 р. – 31 серпня 1987 р.). 97 арк.
9. Журунова Т. Г. Гринюк Леонтій Назарович. *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-31690>

10. Задорожний Б.В. Сучасний вітраж як особливий елемент декору в церковній архітектурі. Архітектурний вісник КНУБА. 2013. Вип. 1. С. 308–314.
11. Леонтій Гринюк. Живопис. Митці Вінниччини. 2008, 32 с.
12. Мистецтво Вінниччини. Вінницькій організації НСХУ 30 років. Альбом. Вінниця, 2006, 95 с.
13. Радомський М.Т. Вітражне мистецтво Харкова другої половини ХХ – початку ХХІ століття: (гене́за, стилістичні трансформації): Автореферат дис. ... кандидата мистецтвознавства. Івано-Франківськ, 2014. 16 с.
14. Самойленко О.Ю. Вітраж київських митців другої половини ХХ – початку ХХІ століття: типологія, художньо-стильові особливості. Автореферат дис. ... кандидата мистецтвознавства. Львів, 2018. 21 с.
15. Художники Вінниччини. Довідник членів Національної Спілки художників України (1976–2001). До 25-річчя заснування обласної організації Національної Спілки художників України та 10-річчя незалежності України. Вінниця, 2001. 32 с.

REFERENCES

1. Vinnychchyna istorychna v obrazotvorchomu mystetstvi / Ukladach L. Hryniuk. [Vinnytsia region historical in the visual arts / Compiled by L. Hryniuk]. Vinnytsia: Vinnytska oblasna orhanizatsiia Natsionalnoi spilky khudozhnykiv Ukrainy, 2011. 172 p. [in Ukrainian]
2. Vystavka tvoriv khudozhnykiv Vinnychchyny «Podillia». Zhyvopys, skulptura, hrafika, plakat, khudozhnie proektuvannya, dekoratyvno-prykladne mystetstvo. [Exhibition of works by artists of Vinnytsia region “Podillia”. Painting, sculpture, graphics, poster, artistic design, decorative and applied art]. Kataloh. Vinnytsia: Oblpolihrafvydav, 1986. 14 p. [in Ukrainian]
3. Hakh I.S. Khramovyi vitrazh Halychyny kintsia XIX – pochatku XX st.: zakhidnoievropeyskyi kontekst (stanovlennia, khudozhni osoblyvosti, problemy restavratsii) [Temple stained glass of Galicia in the late 19th - early 20th centuries: Western European context (formation, artistic features, problems of restoration)]: Dys. na zdob. nauk. stupenia kand. mystetstvovnavstva. Lviv, 2006. 156 p. [in Ukrainian]
4. Hrymaliuk R.M. Vitrazhi Lvova kintsia XIX – pochatku XX stolittia. [Stained glasses of Lviv in the late 19th - early 20th centuries]. Lviv: Afisha, 2004. 240 p. [in Ukrainian]
5. DAVO. F. 5698. Op. 1. Spr. 215. Knyha protokoliv zasidan komisii z rozpodilu zamovlen (15 liutoho 1979 r. – 11 bereznia 1982 r.). 97 ark. [in Ukrainian]
6. DAVO. F. 5698. Op. 1. Spr. 258. Protokoly zasidan Khudozhnoi rady (20 hrudnia 1982 r. – 1 hrudnia 1983 r.). 96 ark. [in Ukrainian]
7. DAVO. F. 5698. Op. 1. Spr. 259. Protokoly zasidan komisii z rozpodilu zamovlen (18 bereznia 1982 r. – 28 liutoho 1985 r.). 96 ark. [in Ukrainian]
8. DAVO. F. 5698. Op. 1. Spr. 286. Protokoly zasidan komisii z rozpodilu zamovlen (21 bereznia 1985 r. – 31 serpnia 1987 r.). 97 ark. [in Ukrainian]
9. Zhurunova T. H. Hryniuk Leontii Nazarovykh. [Hryniuk Leontiy Nazarovykh.]. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Redkol.: I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskyi, M. H. Zhelezniak [ta in.]; NAN Ukrainy, NTSh. K. : Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2006. URL: <https://esu.com.ua/article-31690> [in Ukrainian]
10. Zadorozhnyi B.V. Suchasnyi vitrazh yak osoblyvyi element dekoru v tserkovnii arkhitekturi. [Modern stained glass as a special element of decor in church architecture.] Arkhitekturnyi visnyk KNUBA. 2013. Vyp. 1. pp. 308–314. [in Ukrainian]
11. Leontii Hryniuk. Zhyvopys. Myttsi Vinnychchyny. [Painting. Artists of Vinnytsia region] 2008, 32 p. [in Ukrainian]
12. Mystetstvo Vinnychchyny. Vinnytskii orhanizatsii NSKhU 30 rokiv. [Art of Vinnytsia region. Vinnytsia organization of the NUAU is 30 years old]. Albom. Vinnytsia, 2006, 95 p. [in Ukrainian]
13. Radomskyi M.T. Vitrazhne mystetstvo Kharkova druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia: (heneza, stylistychni transformatsii). [Stained glass art of Kharkiv in the second half of 20 – early 21 centuries: (genesis, stylistic transformations)]: Avtoreferat dys. ... kandydata mystetstvovnavstva. Ivano-Frankivsk, 2014. 16 p. [in Ukrainian]
14. Samoilenko O.Iu. Vitrazh kyivskykh myttsiv druhoi polovyny XX – pochatku XXI stolittia: typolohiia, khudozhno-stylovi osoblyvosti. [Stained glass of Kiev artists of the second half of 20 – early 21 centuries: typology, artistic and stylistic features]. Avtoreferat dys. ... kandydata mystetstvovnavstva. Lviv, 2018. 21 p. [in Ukrainian]
15. Khudozhnyky Vinnychchyny. Dovidnyk chleniv Natsionalnoi Spilky khudozhnykiv Ukrainy (1976–2001). Do 25-ricchia zasnuvannya oblasnoi orhanizatsii Natsionalnoi Spilky khudozhnykiv Ukrainy ta 10-ricchia nezalezhnosti Ukrainy. [Artists of the Vinnytsia region. Directory of Members of the National Union of Artists of Ukraine (1976–2001). To the 25th anniversary of the founding of the regional organization of the National Union of Artists of Ukraine and the 10th anniversary of independence of Ukraine]. Vinnytsia, 2001. 32 p. [in Ukrainian]